

บทที่ 3

ระบบการคัดเลือกและฝึกอบรมผู้พิพากษาในประเทศไทย

การคัดเลือกผู้พิพากษา

การคัดเลือกผู้พิพากษาในประเทศไทย เป็นระบบแต่งตั้งโดยสอบคัดเลือกจาก
ผู้มีวิชาชีพกฎหมาย (Legal Profession) กล่าวคือผู้ที่สำเร็จปริญญาตรี
สาขานิติศาสตร์จากสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษา แล้วสอบเป็นเนติบัณฑิตได้ รวมทั้งมี
ประสบการณ์ในการทำงานมาอย่างน้อย 2 ปี (รายละเอียดจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป)
และมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี เป็นผู้มีสิทธิสมัครสอบเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา เมื่อสอบได้แล้ว
ผู้ช่วยผู้พิพากษาจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมจากกระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานส่งเสริม
งานตุลาการอีก 1 ปี หากผลการฝึกอบรมเป็นที่พอใจแล้ว ผู้ช่วยผู้พิพากษาเป็นผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถและความประพฤติดีเหมาะสมที่จะเป็นผู้พิพากษา รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงยุติธรรมจึงจะเสนอคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) เพื่อให้ความเห็นชอบ
ก่อน แล้วจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

ก. คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษา

คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาคือ คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสมัคร
เพื่อคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษานั้นเอง ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการ พ.ศ.2521 ใ้โดยัญญัติไว้ในมาตรา 27 ดังนี้

ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรง
ตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ๑. (ก) เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต หรือนิติศาสตร์บัณฑิต หรือสอบไล่
ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ ซึ่ง ก.ต. เห็นว่าไม่
ต่ำกว่าปริญญาตรี

(ข) สอบไล่ไต่ถามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ

(ค) ไต่ถามประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นจำศาล รองจำศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดี พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานคดีในกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการ นายทหาร เหล่าพระธรรมนูญ นายความ หรือประกอบวิชาชีพอื่นทางกฎหมายที่ ก.ต. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ทั้งนี้ ให้ ก.ต. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้น ๆ ด้วย

2. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
3. อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี
4. เป็นผู้อยู่เสียในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
5. เป็นสามัญสมาชิกแห่ง เนติบัณฑิตยสภา
6. ไม่เป็นหนี้ความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
7. ไม่เป็นหนี้สินล้นพ้นตัว
8. ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ
การไว้วางใจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ หรือตามกฎหมายอื่น
9. ไม่เป็นผู้อยู่เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ
หรือรัฐวิสาหกิจ
10. ไม่เป็นผู้อยู่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่
เป็นโทษสำหรับความผิดที่ไต่ถามโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
11. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิต
พิน ฝืนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นตุลาการ หรือเป็นโรค
ที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง
12. เป็นผู้ที่คณะกรรมการแพทย์ มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน ซึ่ง ก.ต.
จะไต่ถามไต่ตรวจร่างกายและจิตใจแล้ว และ ก.ต. ไต่พิจารณารายงานของแพทย์
เห็นว่าควรรับสมัครไว้

ให้ ก.ค. มีอำนาจออกระเบียบ เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ก่อนที่จะรับสมัครได้

นอกเหนือจากวิธีการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคคล เขาคำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้พิพากษา ตามมาตรา 27 นี้แล้ว ยังมีการคัดเลือกโดยอาศัยคุณสมบัติพิเศษโดย พิจารณาถึงคุณวุฒิทางกฎหมายชั้นสูง ซึ่งใช้วิธีทดสอบความรู้ มีหลักสูตรและวิธีการ ทดสอบความรู้ต่างกับการสอบคัดเลือกบุคคลตามมาตรา 27 และมีผู้ที่มีคุณสมบัติสมัคร สอบ เป็นจำนวนน้อย¹ คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสมัคร เขาทดสอบความรู้มีบัญญัติไว้ในพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 17 ดังนี้

1. สอบไล่โดยปริญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศโดย มีหลักสูตร เดียวไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่ง ก.ค. เห็นว่าไม่ต่ำกว่าปริญาตรี และสอบไล่ ไล่ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา

2. สอบไล่โดยปริญา หรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ โดยมีหลักสูตร เดียวไม่น้อยกว่า สองปี หรือหลายหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่า 2 ปี ซึ่ง ก.ค. เห็นว่าไม่ต่ำกว่าปริญาตรี และสอบไล่ไล่ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษา กฎหมาย เนติบัณฑิตยสภา และไล่ประกอบวิชาที่ระบุไว้ในมาตรา 27(1)(ค) เป็น เวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

3. เป็นธรรมศาสตรบัณฑิต หรือนิติศาสตรบัณฑิต และสอบไล่ไล่ขึ้น เกียรติ นิยมตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา และไล่ประกอบ วิชาที่ระบุไว้ในมาตรา 27(1)(ค) เป็น เวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือ

4. สอบไล่โดยปริญาโท หรือปริญาเอกทางกฎหมายในประเทศไทยและ สอบไล่ไล่ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา และไล่ ประกอบวิชาที่ระบุไว้ในมาตรา 27(1)(ค) เป็น เวลาไม่น้อยกว่า หนึ่งปี

¹ประมาณครั้งละ 4-10 คน ส่วนการสอบตามมาตรา 27 มีผู้สมัครสอบ ประมาณตั้งแต่ 100 - 700 คน

เมื่อ ก.ค.พิจารณาเห็นว่า เป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 27 (2) ถึง (12) และไต่ถามการทดสอบความรู้ในวิชากฎหมาย แล้ว เห็นสมควรที่จะให้เข้ารับราชการ ก็ให้รัฐมนตรีสั่งบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วย-ผู้พิพากษาได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราส่วนของจำนวนผู้สอบคัดเลือก ได้ ตามที่ ก.ค. กำหนด

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสอบ เขาคำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ได้ มีการแก้ไขปรับปรุงให้เข้มงวดอยู่เสมอ โดยวัตถุประสงค์ของการผู้พิพากษาที่ดีที่สุด ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ จิตใจ และความประพฤติ เพื่อให้ประชาชนทั่วไป และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาลรู้สึกเคารพ เชื่อถือในคำผู้พิพากษา และศรัทธาในผลงาน ของผู้พิพากษา คือ คำพิพากษา อย่างสนิทใจว่า เป็นคำพิพากษาคัดสินที่ยุติธรรม เพราะ มาจากบุคคลที่พึงให้ความเป็นธรรมแก่เขาได้ จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นผู้พิพากษาไว้อย่าง เข้มงวด กล่าวคือ นอกจากจะต้องมีสติปัญญาดี มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย สูง แล้วยังต้องผ่านประสบการณ์ในวิชาชีพ หรือเคยงานทางกฎหมาย ทางศาล หรือ เกี่ยวข้องกับกฎหมายมากระยะหนึ่ง (เว้นแต่ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 17 (1)) ทั้งนี้¹ เพราะความรอบรู้ในการงานบางอย่าง วิทยาการบางสาขา และระเบียบแบบแผน ของทางราชการ แบบปฏิบัติและประเพณีทางวิชาชีพ ไม่มีการสอนกันในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย แต่จะประสบ หรือค้นหาได้จากประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจหรือ วิชาชีพ

ข. หลักสูตร และวิธีการสอบคัดเลือก เพื่อเป็นผู้พิพากษา

การสอบคัดเลือกบุคคล เพื่อเป็นตุลาการศาลยุติธรรมตำแหน่งผู้พิพากษาใน ประเทศไทยได้วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงขึ้น เป็นลำดับ² แต่เดิมมาผู้ประสงค์เป็น

¹ สุจริต ถาวรสุข, วิทยาการตุลาการ (กรุงเทพมหานคร: แสงทองการพิมพ์, 2511), หน้า 24

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 28

ผู้พิพากษา หากสำเร็จการศึกษาเป็นเนติบัณฑิต เมื่ออายุ 25 ปีแล้วก็ไปลงชื่อสมัครไว้ที่กระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมจะเรียกตามรายชื่อที่สมัครไว้ เมื่อมีตำแหน่งว่างให้เขาฝึกหัดเป็นผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรมตามลำดับ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2471 แล้ว การคัดเลือกบุคคลที่เริ่มเขมวงวดขึ้น เช่น นอกจากเป็นเนติบัณฑิตแล้วยังต้องเคยรับราชการเป็นจ่าศาล หรือพนักงานอัยการมาแล้วสองปี ดังนี้ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่เรียนสำเร็จมีวุฒิเป็นเนติบัณฑิตมีมากขึ้นนั่นเอง จนในที่สุดได้เปลี่ยนจากวิธีการเดิมมาเป็นการสอบคัดเลือก เริ่มแต่พระราชบัญญัติข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2477 และฉบับต่อ ๆ มา จนกระทั่งถึงฉบับ พ.ศ. 2521 อันเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การสอบครั้งแรกได้กระทำเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2478

หลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาในประเทศไทย อาจจะแบ่งออกได้เป็นสองช่วง คือช่วงแรกระหว่าง พ.ศ. 2477 ถึง 2497 และช่วงที่สองตั้งแต่ พ.ศ. 2497 ถึงปัจจุบัน แต่ในระหว่างช่วงนั้น ๆ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในรายละเอียดแตกต่างกันไปบางตามความเหมาะสม

1. หลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือกครั้งแรก ในช่วงแรกระหว่าง พ.ศ. 2477 ถึง พ.ศ. 2497

ก. หลักสูตร คงมีวิชาที่ใช้ในการสอบคัดเลือกเป็นผู้พิพากษา คือ กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งรวมกฎหมายลักษณะพยาน เขาไวกย และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

ข. การตรวจสอบคุณสมบัติและความประพฤติของผู้สมัครสอบ แต่เดิมมีใคกวดขัน เคร่งครัดในการตรวจสอบคุณสมบัติมากนัก เพียงแต่ยื่นใบสมัครมี

ลักษณะครบถ้วนตรงกับคุณสมบัติที่กฎหมายของการก็สมัครสอบได้ แต่เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา กระทรวงยุติธรรมและ ก.ค. ไล้เริ่มกวดขันการตรวจสอบคุณสมบัติกับความประพฤติกันอย่างเข้มงวด ผู้สมัครสอบจะได้รับการตรวจสอบคุณสมบัติอย่างกวาด-
 คุ้นจน เป็นที่พอใจของกรรมการสอบคัดเลือก จึงจะยอมให้มีสิทธิเข้าสอบคัดเลือกได้
 และวิธีนี้ใช้ตลอดมาจนถึงพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2497 กวย

ค. การตรวจโรค เริ่มการตรวจโรคก็ใช้วิธีเพียงส่งไปตรวจ
 รัรับรองของแพทย์ก็เพียงพอแล้ว เริ่มแต่ปี พ.ศ. 2492 ทางกรมไล้ให้แพทย์ตรวจ
 ร่างกายของผู้สมัครอย่างจริงจังโดยละเอียด เช่น เกี่ยวกับผู้ที่ไปศึกษาในต่างประเทศ
 และวิธีนี้ก็ยังใช้ตลอดมาจนบัดนี้ แต่อย่างไรก็ดีโรคที่ไม่ยอมให้ เป็นตุลาการก็ยังมี
 ลักษณะ เช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ

ง. การอบรม ผู้สอบคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาได้ แต่เดิมใช้วิธีการ
 อบรมและให้ทำงานอยู่ 7 วัน แล้วจึงขอพระบรมราชโองการแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษา แต่
 ปัจจุบันนี้ เมื่อสอบได้แล้วแต่งตั้ง เป็นเพียงผู้ช่วยผู้พิพากษา แล้วต้องทำการ อบรมอีก
 หนึ่งปี เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรแล้ว จึง เสนอขอพระบรมราชโองการแต่งตั้ง เป็น
 ผู้พิพากษาได้

2. หลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือกในปัจจุบัน ผู้ที่มีสิทธิสมัครสอบได้แก่
 ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521
 มาตรา 27 ดังต่อไปนี้

ก. หลักสูตร ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ-
 ฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 บัญญัติให้ ก.ค. มีอำนาจกำหนดหลักสูตรและวิธีการ
 สอบคัดเลือกตลอดจนวางเงื่อนไขในการรับสมัคร ปัจจุบันได้มีประกาศ ก.ค.¹ เรื่อง
 หลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุ เป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรง
 ตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม 2524 กำหนดหลักสูตร ดังนี้

¹ ฎีกาผนวก ก.

1. ใหม่ทั้งการสอบขอเขียนและสอบปากเปล่า
2. ก.ต. เป็นผู้กำหนดวันและเวลายื่นใบสมัครสอบและแต่งตั้งคณะกรรมการสอบคัดเลือกชั้นชดหนึ่ง ตามธรรมเนียมปฏิบัติมีการแต่งตั้งให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นประธานกรรมการสอบเสมอ
3. การสอบขอเขียนมีทั้งหมด 4 วัน
 - 3.1 วันที่หนึ่ง สอบวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา
 - 3.2 วันที่สอง สอบวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 - 3.3 วันที่สาม สอบวิชากฎหมายลักษณะพยาน พระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายลักษณะล้มละลาย กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน และกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
 - 3.4 วันที่สี่ สอบวิชาภาษาอังกฤษ
4. ผู้สอบตองไคคะแนนสอบขอเขียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนสอบขอเขียนทั้งหมดจึงจะมีสิทธิเข้าสอบปากเปล่า
5. การสอบปากเปล่าให้กระทำโดยวิธีถามผู้สอบเรียงตัวในลักษณะวิชา เช่น เกี่ยวกับการสอบขอเขียน ตามแต่คณะกรรมการสอบคัดเลือกจะเห็นสมควร ซึ่งตามปกติจะกำหนดในวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในขอตรงกันโดยให้เปรียบเทียบข้อแตกต่าง
6. ผู้สอบตองไคคะแนนสอบขอเขียนกับสอบปากเปลารวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งสองอย่างรวมกัน จึงจะอยู่ในเกณฑ์จะได้รับเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

ส่วนการทดสอบความรู้ผู้สมัครสอบพิเศษตามมาตรา 17 นั้น มีหลักเกณฑ์และวิธีการตามประกาศคณะกรรมการตุลาการ¹ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ดังนี้

¹ ภาควิชา ข.

1. ผู้สมัครตามความในมาตรา 17 วรรคสอง (1), (2) หรือ (4) จะต้องไต่ศึกษาและสอบไล่ได้ในวิชากฎหมายต่อไปนี้มาจากต่างประเทศหรือในการศึกษาปริญญาโททางกฎหมายในประเทศไทยแล้วแต่กรณีด้วย คือ

1.1 กฎหมายอาญา

1.2 กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา และลักษณะละเมิด

1.3 กฎหมายแพ่งลักษณะอื่นซึ่งเทียบได้กับลักษณะใดลักษณะหนึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 6 ลักษณะ หรือ 1 ลักษณะกับกฎหมายปกครอง กฎหมายทะเล กฎหมายอากาศ หรือกฎหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับกฎหมายการค้า สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เด็กและเยาวชน แรงงาน หรือภาษีอากรอีก 1 ลักษณะ

1.4 กฎหมายลักษณะพยาน และ

1.5 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายลักษณะล้มละลาย

สำหรับผู้สมัครตามมาตรา 17 วรรคสอง(4) ให้ใช้คุณสมบัติข้อนี้ในวันยื่นใบสมัครตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2527

2. ผู้สมัครตามความในมาตรา 17 วรรคสอง(2) (3) หรือ (4) ซึ่งได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย เป็นทนายความตามระดับไว้ในมาตรา 27(1)(ค) จะต้องไต่ความในศาลมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง ในจำนวนนี้ต้อง เป็นคดีแพ่งไม่น้อยกว่า 5 เรื่องโดยมีหนังสือรับรองจากศาลมาแสดง

3. ให้ผู้สมัครยื่นใบสมัครตามแบบใบสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาออกเลขานุการส่งเสริมงานตุลาการ ณ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการกระทรวงยุติธรรม

4. ให้เลขานุการส่งเสริมงานตุลาการส่งผู้สมัครไปให้คณะกรรมการแพทย์ตรวจร่างกายและจิตใจ และให้อนุกรรมการที่ ก.ต. แต่งตั้งขึ้นทำการตรวจคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกทำการตรวจคุณสมบัติตามวิธีการ เช่น เกี่ยวกับการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก

5. ในอนุกรรมการทำการทดสอบความรู้ในวิชากฎหมายโดยให้มีทั้ง การสอบข้อเขียนและสอบปากเปล่า

วิชากฎหมายที่สอบ คือ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม และกฎหมายวาทะยะ เบี่ยงข้าราชการฝ่ายตุลาการ

การสอบข้อเขียนและสอบปากเปล่า ในทางปฏิบัติจะกระทำเสร็จภายในวัน เดียว วิชาที่สอบข้อเขียนมีข้อสอบวิชาละ 1 ข้อ รวมเป็น 6 ข้อ

6. ผู้สมัครต้องสอบไล่คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนการ สอบข้อเขียนและสอบปากเปลารวมกัน จึงจะได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการตำแหน่ง ผู้ช่วยพิพากษา ผู้ที่ไล่คะแนนไม่ถึง เกณฑ์ดังกล่าวจะยื่นใบสมัครอีกไม่ได้ จนกว่าจะ ลงวงพระยะ เวลาหก เดือนนับแต่วันที่คณะกรรมการตุลาการพิจารณารายงานความเห็น ของอนุกรรมการ

ปรากฏว่าในการทดสอบความรู้นี้ เกือบ ร้อย เปอร์เซ็นต์ ผู้สมัคร เขาทดสอบ สามารถผ่านไปได้ ในระยะหลัง ๆ นี้ไม่มีผู้สมัครคนใดไม่ผ่านการทดสอบความรู้เลย

7. การบรรจุข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่ง ผู้ช่วยพิพากษาตาม มาตรา 17 วรรคสองนั้น ให้บรรจุได้ในอัตราส่วนของจำนวนผู้ที่สอบคัดเลือก เพื่อบรรจุ เป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่ง ผู้ช่วยพิพากษาได้ไม่เกินหนึ่งในสี่ แต่หาขณะใดไม่มีผู้สอบคัดเลือก เพื่อบรรจุ เป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่ง ผู้ช่วยพิพากษาอยู่แล้ว ก็ ให้บรรจุโดยไม่มีอัตราส่วน

การทดสอบความรู้ตาม มาตรา 17 วรรคสองนี้ เมื่อพิจารณาเหตุผลสมบัติของผู้สมัคร ผู้ที่สอบคัดเลือกและวิธีคัดเลือกแล้วจะ เห็นว่า เป็นการ เปิดโอกาสให้บุคคล ผู้มีความรู้ในกฎหมายต่างประเทศ หรือได้ศึกษากฎศาลในระบบอื่น เข้ามามี เป็น ผู้ช่วยพิพากษา เพื่อจะได้นำความรู้ ความคิด เห็นของบุคคล เหล่านี้มาพัฒนากฎหมายและ วงการศาลไทย แต่วิธีการนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าเป็นทางลัดที่จะมา เป็น

ผู้พิพากษาและ เป็นหนทางของผู้นั้นว่ารายที่สามารถส่งบุตรหลานไปศึกษาต่าง-
ประเทศได้เป็นการเอาเปรียบอื่น นอกจากนั้นบุคคลเหล่านั้นยังขาดประสบการณ์ทั้ง
การใญ่กฎหมายและประสบการณ์ชีวิต ในขณะที่ไปศึกษาก็มีใญ่เนหรือมีเป้าหมายเฉพาะ
คาน จึงไม่เป็นประโยชน์ต่อศาล หรือกระทรวงยุติธรรมดังที่ตั้งใจไว้ในประเทศ
ฝรั่งเศส เยอรมัน และญี่ปุ่นมีการคัดเลือกบุคคลภายนอกมาเป็นผู้พิพากษา ทั้งในศาล
ชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ซึ่งคัดเลือกมาจากผู้มีชื่อเสียงดี มีประสบการณ์ใน
อาชีพ เป็นที่นาเชื่อถือ และทำงานมานาน เช่น เป็นศาสตราจารย์ เป็นพนักงาน
อัยการ ทนายความ หรือข้าราชการของรัฐระดับสูง ซึ่ง เป็นระบบ เปิดทำให้
ผู้พิพากษามีความเข้าใจถึงสังคมอื่น มีทัศนคติกว้างขวาง และมีส่วนหรือบทบาทใน
การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การคัดเลือกผู้พิพากษามาตรา 17 วรรคสอง
ดังกล่าวข้างต้น จึงมีประโยชน์นอหากต้องการผู้ที่มีความรู้ในกฎหมายหรือการศาล
ของต่างประเทศ ก็สามารถฝึกอบรมผู้พิพากษาแล้วส่งให้ไปทำงานหรือจัดสอบแข่งขัน
ไปศึกษาต่อ ก็จะได้ผลดีกว่าตรง เป้าหมายกว่า

ข. การตรวจสอบคุณสมบัติและความประพฤติของผู้สมัครสอบ

ปัจจุบันถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ.
2521 ออกใญ่แล้วก็ตาม แต่การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก เป็น
ผู้ช่วยผู้พิพากษา ยังคงใญ่ระเบียบตรวจสอบคุณสมบัติสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุ เป็น
ข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาซึ่ง ออกตามความในมาตรา 20
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2497 เมื่อวันที่ 28
ธันวาคม พ.ศ. 2497 ซึ่งคณะกรรมการตุลาการใญ่วางระเบียบ เพื่อตรวจสอบ
คุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกก่อนที่จะรับสมัครใญ่ดังต่อไปนี้

ขอ 1 ใญ่ผู้สมัครสอบคัดเลือกยื่นใบสมัครสอบคัดเลือกตามแบบของคณะกรรมการตุลาการควยตนเอง ต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับใบสมัครซึ่งคณะกรรมการตุลาการ
จะใญ่กำหนดไว้ในประกาศการสอบคัดเลือก

ใญ่ข้อความพำนองเกี่ยวกับ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521

ขอ 2. เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในข้อ 1. ได้รับใบสมัครสอบคัดเลือกไว้แล้ว ให้จัดส่งผู้สมัครสอบคัดเลือกไปให้คณะกรรมการแพทย์ ซึ่งคณะกรรมการตุลาการจะได้แต่งตั้งขึ้นตามความในมาตรา 20 (12) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2497 ตรวจสอบร่างกายและจิตใจโดยกำหนดวันตรวจนั้นให้ใกล้ชิดกับวันยื่นใบสมัครด้วย

ขอ 3. ให้คณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการตุลาการแต่งตั้งขึ้น เพื่อพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกมีอำนาจกำหนดวิธีการ เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2497 วิธีการ เช่นว่านี้ให้ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการก่อน

ขอ 4. เมื่อได้รับข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก และรายงานของแพทย์ดังกล่าวแล้ว ให้คณะกรรมการซึ่งกรรมการตุลาการแต่งตั้งขึ้นตามความในข้อ 3. นั้นพิจารณาและเสนอความเห็นไปยังคณะกรรมการตุลาการ

เมื่อคณะกรรมการตุลาการได้พิจารณาคุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้สมัครสอบคัดเลือกแล้ว จะประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าสอบคัดเลือก วัน เวลา และสถานที่สอบคัดเลือกให้ทราบโดยจะประกาศไว้ ณ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และสำนักงาน เนติบัณฑิตยสภา

การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครสอบ เป็นข้าราชการตุลาการตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษานั้น ก.ต. ได้ตั้งอนุกรรมการขึ้นดำเนินการ เรื่องนี้เป็นคราว ๆ และได้ตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้การตรวจสอบคุณสมบัติเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติได้วางวิธีการในเรื่องนี้ไว้เมื่อ พ.ศ. 2499 และใช้กันต่อมาจนปัจจุบัน ดังนี้

ข้อ 1. ผู้สมัครสอบคัดเลือก ที่สมัครโดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 75¹ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2497 ควรสอบถามความเห็นอันเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครดังนี้

ก. ผู้สมัครสอบคัดเลือก ที่เป็นเจ้าศาลหรือรองเจ้าศาลให้สอบถามไปยังผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดีผู้พิพากษา ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้สมัครสอบคัดเลือก และผู้สมัครสอบคัดเลือก ที่เป็น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือเจ้าพนักงานยึดทรัพย์ให้สอบถามไปยังหัวหน้ากองบังคับคดีล้มละลายหรือหัวหน้ากองหมาย

ข. ผู้สมัครสอบคัดเลือก ที่เป็นพนักงานอัยการหรือทนายความให้สอบถามโดยวิธีเดียวกันกับผู้สมัครสอบคัดเลือกในข้อ 1 (ก) เฉพาะพนักงานอัยการข้าราชการทางจังหวัด ให้สอบถามไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดที่ผู้สมัครสอบคัดเลือกข้าราชการอัยการอยู่ แลถ้าเป็นพนักงานอัยการที่ประจำอยู่ในกองคดี กรมอัยการ ให้สอบถามไปยังอธิบดีกรมอัยการ

ข้อ 2. ผู้มีสิทธิสมัครสอบคัดเลือก ตามมาตรา 20² แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2497 นั้น ถ้าเป็นผู้รับราชการ หรือประกอบอาชีพอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวในข้อ 1. ก็ให้ดำเนินการสอบถามโดยวิธีเดียวกัน แต่ ถ้าเป็นผู้ประกอบอาชีพอื่นนอกจากที่กล่าวข้างตน ให้สอบถามไปยังหัวหน้า หรือผู้

¹ มาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2497 มีความว่า "ผู้ใดมีสิทธิสมัครสอบคัดเลือก เป็นข้าราชการตุลาการสามัญชั้นโท อันับพิเศษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พุทธศักราช 2485 อยู่แล้ว ก่อนวันไชบบังคับพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือจะพึงมีสิทธิดังกล่าวภายในเวลา 4 ปี นับจากวันไชบบังคับพระราชบัญญัตินี้ ถ้าหากจะคงไชบบังคับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2485 ก็ดี ก็ให้มีสิทธิสอบคัดเลือก เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาได้" ซึ่งปัจจุบัน กรณีเช่นนี้ไม่มีไชแล้ว

² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 27

บังคับบัญชาของผู้สมัครสอบคัดเลือก และถ้าผู้สมัครสอบคัดเลือกรับราชการหรือประกอบอาชีพกึ่งกลางแล้วอยู่ในต่างจังหวัด ก็ให้สอบถามไปยังผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดที่ผู้สมัครฯ รับราชการ หรือประกอบอาชีพอยู่ด้วย

ข้อ 3. ผู้สมัครสอบคัดเลือกภายใต้รับราชการหรือประกอบอาชีพอยู่ภายในเขตอำนาจอธิบดีผู้พิพากษาภาคใด ก็ให้สอบถามไปยังอธิบดีผู้พิพากษาภาคนั้นด้วย

ข้อ 4. ถ้าผู้สมัครสอบคัดเลือกฯ รายใด เคยรับราชการอยู่ในกระทรวงทบวงกรมอื่นแล้วออกจากราชการไป ก็ให้สอบถามไปยังกระทรวงทบวงกรมเจ้าสังกัดเดิมด้วย

ข้อ 5. ในกรณีที่คณะกรรมการ เห็นควยว่า เพื่อให้การตรวจคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกฯ รายหนึ่งรายใดใดมากยิ่งขึ้น สมควรจะสอบถามและสัคัรบัพั้งข้อความอันเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกฯ จากบุคคลอื่นใดนอกจากที่กล่าวแล้ว อนุกรรมการก็จะไคพิจารณาว่าเนนการ เป็นราย ๆ ไป

ข้อ 6. ในกรณีที่ผู้สมัครสอบคัดเลือกฯ เป็นผู้ที่ไคเคยสมัครสอบในคราวที่แลวครั้งสุคทาย อนุกรรมการ อาจพิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติโดยวิธีรวบรัดเท่าที่ จะเห็นสมควรหรือไม่ไคเนนการตรวจสอบใหม่เลยก็ไค

ข้อ 7. ถ้าอนุกรรมการ เห็นสมควร เรียกผู้สมัครสอบคัดเลือกฯ ผู้ไคมา กัยอมทำไค

ข้อ 8. เพื่อให้การสอบถามคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกฯ ไคผล สมความมงหมายของ ก.ค. สมควรขอความร่วมมือ กระทรวงยุติธรรมไคสั่งการ เรืองนัไปยั้งศาลจังหวัดตางๆ ดังที่เคยปฏิบัติมาแลวควย

ข้อ 9. เมื่ออนุกรรมการไคไคเนนการตรวจสอบคุณสมบัติแลวไครายงาน ก.ค.

การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความประพฤติและชื่อเสียงดี เข้ามารับตำแหน่งตุลาการ ในปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมจึงได้มีหนังสือลับ—เฉพาะ กวนมากไปยังบังคับบัญชาของผู้สมัคร หรือบุคคลที่สมัครมีหน้าที่การงาน เกียวของอยู่ และบุคคลที่สมัครสอบมีความใกล้ชิดสนิทสนมที่สมควร 5 คน โดยขอให้ตรวจสอบและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครสอบในหัวข้อดังนี้คือ 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. ชื่อเสียง เกียรติคุณที่ปรากฏแก่บุคคลทั่วไป 3. ความประพฤติและมารยาท 4. ความสามารถในการปฏิบัติงาน 5. ความออกส่าหาในหน้าที่ราชการและงานอื่นใด และ 6. ข้อเท็จจริงอย่างอื่นอันจะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาของคณะกรรมการตุลาการ เช่น อุปนิสัยใจคอของผู้สมัคร ความผิดในทางการงานหรือทางอื่นใด ในหนังสือดังกล่าวจะมีแบบแจ้งคุณสมบัติ และของแบบไปควย เพื่อให้ผู้รับส่งกลับคืนไปเป็นหนังสือลับเฉพาะ กวนมาก เช่นกัน

ค. การตรวจโรค

เมื่อผู้สมัครสอบ เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาไต่สวนในสมัครสอบแล้ว กระทรวงยุติธรรมจะส่งตัวไปให้คณะกรรมการแพทย์ตรวจร่างกายและจิตใจ 1 คณะกรรมการแพทย์ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน และเป็นหญิง ก.ค.กำหนด

คณะกรรมการแพทย์จะทำการตรวจเพื่อให้ทราบว่าผู้สมัครสอบไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตหนักเพื่อน ไม่สมประกอบ หรือมีร่างกาย จิตใจ ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ หรือ เป็นโรคที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อ ก.ค. พิจารณารายงานของแพทย์แล้ว เห็นว่าสมควรรับสมัครได้จึงจะถือว่าผู้นั้นผ่านการตรวจโรคแล้ว

สำหรับกฎกระทรวงที่ระบโรคที่สมัครสอบ เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาไม่ได ที่ใ
 อยู่ในปัจจุบันก็ออกกฎกระทรวง¹ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราช
 บัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 13 ซึ่งระบโรคตาม
 มาตรา 27 (11) ที่ต้องห้ามสมัครสอบ เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาไว้ คือ

1. โรคเรื้อน
2. วัณโรคในระยะอันตราย
3. โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการให้เป็นที่รังเกียจของสังคม
4. โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง
5. โรคพิษสุราเรื้อรัง

ง. การออกข้อสอบและการตรวจ

การสอบคัดเลือกความปกติ มีวิธีการออกข้อสอบโดยให้กรรมการสอบคัดเลือก
 แต่ละคนออกข้อสอบมาโดยไม่รู้จักกัน ก่อนลงมือสอบตอน เขาคณะกรรมการก็จะทำการ

¹ขณะนี้ไม่มีกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2526 ยกเลิกกฎ ก.พ. ฉบับที่ 1
 (มีเนื้อความเกี่ยวกับกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 ออกตามความในพระราช
 บัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521) และได้ออกกฎกระทรวงห้าม
 เสียใหม่ โดยมีการแก้ไขเฉพาะลำดับ 1 และลำดับ 4 โดยกฎ ก.พ. ฉบับใหม่
 ระบุว่า 1. โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการ เป็นที่รังเกียจแก่สังคม
 4. โรคยาเสพติดให้โทษ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันโรคเรื้อน เป็นโรคติดต่อที่สามารถ
 รักษาในหลายชนิด และเมื่อได้รับการรักษาจนหายขาดแล้วผู้ป่วยก็สามารถประกอบ
 อาชีพได้เหมือนคนธรรมดา ส่วนยาเสพติดทำให้เกิดโรค เนื่องจากไขมันถูกของ
 ติดยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงและมึติดยาเสพติดให้โทษทั่วไปต่างก็เป็นที่รังเกียจ
 แก่สังคม เช่นกัน ฉะนั้นกระทรวงยุติธรรมกำลังปรับปรุงกฎกระทรวงฉบับที่ 2
 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521
 ให้สอดคล้องกับกฎ ก.พ. ฉบับใหม่

คัดเลือกข้อสอบของแต่ละวันว่า เห็นสมควร เอาข้อสอบข้อใดของกรรมการคนใด เป็นข้อสอบและคัดเลือกเอา 10 ข้อ เป็นข้อสอบในวันนั้น แลวนำไปพิมพ์เพื่อส่งไปยังสนามสอบก่อน เวลาสอบ เพียง เล็กน้อย ปกติจะสอบ เวลา 13.30 น. ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการวิ่ง เคนช่วย เหลือซึ่งกันและกัน

ส่วนการออกข้อสอบในการทดสอบความรูตามมาตรา 17 วรรคสองนั้น การออกข้อสอบและการสอบทำเสร็จภายในวันเดียวกัน โดยก่อนเข้าวันสอบคณะกรรมการสอบจะประชุมออกข้อสอบ เช่น เกี่ยวกับการสอบคัดเลือกตามปกติข้างตน เพื่อคัดเลือกข้อสอบจำนวน 2 ข้อ สอบขอเขียนตอบและทำการสอบสัมภาษณ์ติดต่อกันไปในวันเดียวกันนั้น

การตรวจข้อสอบ ไม่ว่าจะ เป็นการสอบคัดเลือกตามปกติหรือการทดสอบความรูตามมาตรา 17 วรรคสอง ใช้วิธีตรวจเป็นคณะ โดยกรรมการซึ่ง เป็นผู้พิพากษาอาวุโส 2 คน เป็น 1 คณะ ทำการตรวจและทวงถามในทันทีแล้วปรึกษากันว่าจะให้ใครหรือให้กหรือให้คะแนนเท่าใด

จ. การสอบสัมภาษณ์

ในการคัดเลือกตามปกติ เมื่อผู้สอบขอเขียนได้แล้วโดยคณะกรรมการสอบประกาศข้อแล้วจึงจะมีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์ หรือสอบปากเปล่า ผู้สอบจะต้องเข้าไปสอบเรียงคน ไข เวลาประมาณคนละ 15 นาที ท่อนาคณะกรรมการสอบซึ่งมีคณะ 3-5 คนนั่งอยู่ประจำโต๊ะ ผู้สอบจะถูกนำไปนั่งรวมกันอยู่ในห้องที่จัดไว้ เมื่อพร้อมแล้วจะมีเจ้าหน้าที่นำตัวผู้สอบทีละคน เข้าประจำโต๊ะกรรมการสอบแต่ละโต๊ะ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการช่วยเหลือกัน เมื่อผู้สอบ เข้าพบกรรมการสอบแล้วก่อนสอบคณะกรรมการจะสอบถามชื่อ นามสกุล และทักทายปราศรัยกันกับผู้สอบ แล้วสั่งให้ผู้สอบ เปิดกระดาษคำถามที่วางอยู่บนหน้าชั้นอ่านแล้วให้ตอบ ซึ่งปกติจะเป็นคำถามขอเกี่ยว และเป็นปัญหากฎหมาย เช่น เกี่ยวกับการสอบขอเขียน แต่จะเน้นหนักไปในทางกฎหมายพิจารณาความ เพราะในชั้นนี้ เห็นว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความ เป็นกฎหมายที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพิจารณาความอยุ่ทกวัน จำต้องมีความรู้ความชำนาญมาก ข้อสอบจะมีลักษณะให้เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างกฎหมายวิธีพิจารณา

ความแพ่งกับวิธีพิจารณาความอาญาในหัวข้อเดียวกัน เมื่อเขาสอบตอบแล้ว กรรมการ
 อาชกถาม เพิ่ม เติมบาง เกี่ยวกับคำถามนั้นหรืออาชกถาม เรื่อง อื่นก็ได้

ส่วนการ ออกข้อสอบสัมภาษณ์ ทำ เช่น เกี่ยวกับการ ออกข้อสอบขอเขียน โดย
 กระทำเป็นความลับโดยการ ประชุมกรรมการสอบในตอน เขากอนสอบนั้น เอง

การสอบสัมภาษณ์ นอกจากจะวัดความรู้ทางคานกฎหมายแล้ว คณะกรรมการ
 การยังบุคคลลักษณะ วาจา ความฉับไว เขาวน ปฏิภาณ ความสภาพเรียบร้อย
 และการแต่งตัว มาประกอบการให้คะแนน ซึ่งมี 100 คะแนน เมื่อรวมคะแนนขอ
 เขียนและสัมภาษณ์แล้ว เขาสอบต้องมีคะแนนรวมกันไม่ต่ำกว่า 60 เปอร์ เซนต์ จึง
 จะถือว่าสอบได้

ค. การบรรจุและแต่งตั้ง

ในประเทศไทยบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาจะต้อง เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา
 มากอน โดยได้รับการฝึกอบรมจากกระทรวงยุติธรรมเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี ดังกล่าว
 ในหัวข้อก่อนแล้ว

* การบรรจุและการแต่งตั้ง เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติ-
 ธรรมเป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้ง¹ ความลำดับคะแนนที่สอบได้ ส่วนจำนวนที่บรรจุและ
 แต่งตั้งจะมากน้อย เทาใดขึ้นอยู่กับอัตราและตำแหน่งที่ว่าง หรือจำนวนที่ต้องการ เมื่อ
 ผู้ช่วยผู้พิพากษาได้รับการบรรจุและแต่งตั้งแล้วจะต้อง เขารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน
 ความที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด เมื่อได้รับการ อบรมมาแล้ว เป็น เวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

¹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ.2521, มาตรา 17, 27

และผลของการอบรม¹ เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรมว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นผู้พิพากษาจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา² โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนำเสนอคณะกรรมการตุลาการ เพื่อให้ความเห็นชอบ เมื่อคณะกรรมการตุลาการให้ความเห็นชอบแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้ง เมื่อใดทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาแล้ว ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด³

เมื่อช่วยผู้พิพากษาได้รับแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาแล้ว กระทรวงยุติธรรมจะมีคำสั่งให้ผู้พิพากษาที่ได้รับแต่งตั้ง ไปช่วยราชการที่ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือศาลแขวง ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก่อน เป็นระยะเวลาพอสมควร ต่อจากนั้นกระทรวงยุติธรรมก็จะนำความกราบบังคมทูลขอแต่งตั้งโยกย้ายออกไปเป็นผู้พิพากษาประจำจังหวัดต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง

¹ผลของการฝึกอบรมนำมาพิจารณาจัดลำดับในการบรรจุแต่งตั้งด้วย ผู้ช่วยผู้พิพากษาคนใดถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยากรจะได้รับการบรรจุแต่งตั้งลำดับหลังคนที่ไม่ถูกตัดคะแนน และถ้าถูกตัดคะแนนเกินกว่า 20 คะแนน หรือมีเวลาอบรมไม่ถึงร้อยละ 85 จะไม่ได้อำนาจแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาและจะต้อง เข้ารับการอบรมภาควิทยากรซ้ำอีกหนึ่งรุ่น เว้นเสียแต่ไม่มีการอบรมภาควิทยากรในระยะหนึ่งปีหลังจากนั้นผู้อำนวยการอบรมอาจพิจารณาผลการอบรมการพิจารณาพิพากษาคดีแทนผลการอบรมภาควิทยากรก็ได้ ส่วนผลการอบรมการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้ช่วยผู้พิพากษาคนใดไม่เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม ผู้ช่วยผู้พิพากษานั้นจะต้องรับการอบรมการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปอีกไม่น้อยกว่า 6 เดือน, คุราชลະ ๘๒

²พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521, มาตรา 18

³อ้างแล้ว, มาตรา 19

สำหรับการ เลื่อนขั้นและขั้น เงิน เดือนผู้พิพากษานั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ยุติธรรม เป็นผู้สั่ง เลื่อนโดยใคร่รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการ การ เลื่อนขั้น
เงิน เดือนโดยปกติจะให้ เลื่อนปีละหนึ่งขั้นโดยคำนึง ถึงความอดุสาหะและความสามารถใน
การปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามระเบียบวินัย คุณภาพและปริมาณของผลงานที่ปฏิบัติมา
ส่วนหลัก เกณฑ์และวิธีการในการ เลื่อนขั้นและขั้น เงิน เดือนนั้น ให้พิจารณาตามที่กำหนด
ในกฎกระทรวง โดยกฎกระทรวงนี้ จะต้องใคร่รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลา
การก่อน¹

ตำแหน่ง ข้าราชการตุลาการมี เรียงลำดับลงไป ดังนี้ ประธานศาลฎีกา
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีศาลคดี เด็กและ—
เยาวชนกลาง ผู้พิพากษาศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้น
ต้น รองอธิบดีศาลคดี เด็กและ เยาวชนกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลแพ่ง ผู้พิพากษาศาลอาญา ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษาศาลจังหวัด ผู้พิพากษาและ ผู้ช่วยผู้พิพากษา² นอกจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว
ยังมีกฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2525 ออกตามความในมาตรา 13 และมาตรา
14 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 โดย
ความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ กำหนดใหม่ตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่
เรียกชื่ออย่างอื่นโดย เทียบกับตำแหน่งดังกล่าว ดังนี้

<u>ตำแหน่งที่ เรียกชื่ออย่างอื่น</u>	<u>เทียบกับตำแหน่ง</u>
ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	ผู้พิพากษาศาลจังหวัด
ผู้พิพากษาศาลแขวง	" "
ผู้พิพากษาศาลคดี เด็กและ เยาวชนจังหวัด	" "

¹ อ่างแลว, มาตรา 20, กฎกระทรวงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2522 ที่ภาคผนวก ค.

² อ่างแลว, มาตรา 14

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น

เทียบกับตำแหน่ง

เลขานุกรการศาลแรงงานกลาง	ผู้พิพากษาศาลจังหวัด
เลขานุกรการศาลอาญาธนบุรี	" "
เลขานุกรการศาลแพ่งธนบุรี	" "
เลขานุกรการศาลอาญา	" "
เลขานุกรการศาลแพ่ง	" "
เลขานุกรการศาลอุทธรณ์	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง	" "
ผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง	" "
ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	" "
ผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรี	" "
ผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี	" "
ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์	" "
เลขานุกรการศาลฎีกา	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแรงงานกลาง	" "
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญาธนบุรี	" "
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งธนบุรี	" "
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา	" "
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง	" "
ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา	" "
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง	รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น
อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง	อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

ผู้พิพากษาจะได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งตามขั้น และชั้น
จะมีขั้นเงินเดือนแตกต่างกัน

ลำดับขั้น เป็นดังนี้ คือ¹

¹ อ่างแล้ว, มาตรา 15

ในตำแหน่งอื่น ๆ นอกจากตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รัฐมนตรี เป็นผู้เสนอให้คณะกรรมการตุลาการให้ความเห็นชอบโดยคำนึงถึง ความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ประวัติ การปฏิบัติราชการของบุคคลนั้น เทียบกับงานในตำแหน่งที่ใครรับแต่งตั้ง เมื่อคณะกรรมการตุลาการให้ความเห็นชอบแล้ว จึงนำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกผู้พิพากษา

เนื่องจาก การคัดเลือก การวางหลักเกณฑ์ หลักสูตร วิธีการสอบ และเงื่อนไขในการรับสมัครผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นอำนาจคณะกรรมการตุลาการ งานในตำแหน่งนี้ จึงตกเป็นหน้าที่ของกองงาน ก.ต. สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ สังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งจะทำหน้าที่ตั้งแต่การประกาศสอบ การรับสมัคร การตรวจสอบคุณสมบัติ และส่งไปตรวจโรค การประกาศชื่อผู้มีสิทธิเข้าสอบ ส่วนการฝึกอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นหน้าที่ของกองฝึกอบรมและสัมมนา ลักษณะของหน่วยงานทั้งสอง เป็นหน่วยงานเล็กยังไม่มีอาคารฐานเพียงพอ เนื่องจากขาดโครงสร้างที่ค้ำพ้อและกำลังคนที่มีความสามารถ ปฏิบัติงานการคนควาการหาขอมลไม่มีกำลังพอ ตลอดจนขาดการวิจัย เพื่อเสนอสิ่งใหม่ ๆ หรือขอแก้ไขข้อผิดพลาดบกพร่องที่มีอยู่ เมื่อฝึกอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษาแล้วไม่มีการรักษา หรือส่งเสริมความรู้ หรือสิ่งที่ผู้ช่วยผู้พิพากษาได้รับทราบไว้แล้วในกองย่อยตลอดไป ภายหลังจากที่ใครรับแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาแล้วหรือเมื่อปฏิบัติหน้าที่ไปนาน ๆ สิ่งที่ได้รับ การฝึกอบรมไว้จึงขาดคอน และในที่สุดก็ลืมเลือนกันไป ควรจะให้มีการจัดตั้ง องค์กรหรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่คัดเลือกและฝึกอบรมผู้พิพากษา โดยเฉพาะขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การคัดเลือกและฝึกอบรมผู้พิพากษามีผลสัมฤทธิ์ความมั่งคั่งหมาย เช่น แนวความคิดในการจัดตั้ง วิทยาลัยตุลาการที่ทำหน้าที่คัดเลือกและฝึกอบรมผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์แบบอย่าง เช่น L'Ecole nationale de la magistrature ในฝรั่งเศส หรือ The legal training and research institute ในญี่ปุ่น ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่คัดเลือกและฝึกอบรมผู้พิพากษาแล้ว ยังมีหน้าที่เป็นที่เลี้ยงคอบบ่อนความรับผิดชอบ การฝึกอบรมและให้ข่าวสารแก่ผู้พิพากษาทุกระดับชั้นย่อยตลอดเวลา ทำให้ได้ผู้พิพากษาตามอุดมคติมีความรู้ ความคิดเห็นคงเส้นคงวา และทันสมัยย่อยตลอดเวลา

การฝึกอบรมผู้พิพากษา (Training of Judges)

การฝึกอบรมหมายถึง¹ กระบวนการ กรรมวิธี หรือความพยายามอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่มุ่ง เสริมสร้าง เพิ่มพูนหรือเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพในการทำงาน วิธีในการทำงานหรือพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลทั้งในทางประสิทธิภาพ ความความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ ความคิด ทัศนคติ อปนิสัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การกระทำ พฤติกรรมและท่าทีต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดียิ่งขึ้น สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานและการแก้ปัญหา ทำให้ผลการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้ง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานตลอดจน เป็นการ เตรียมตัวให้พร้อม เพื่อที่จะสามารถเข้ารับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นไปได้

การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาบุคคล เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานและได้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาบุคคล การฝึกอบรมในปัจจุบันได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในภาครัฐบาลและธุรกิจเอกชน และเป็นงานส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหารซึ่งโดยทั่วไปจะอยู่ในความรับผิดชอบโดยเฉพาะของหัวหน้าหน่วยทุกแห่งที่จะต้องดำเนินการฝึกอบรมต่อเนื่องกันไป โดยตลอดเป็นระยะ ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง ควบคู่กับการฝึกอบรมเพียงครั้ง เดียวหรือสองครั้ง อาจจะไม่สามารถทำให้การฝึกอบรมได้รับผลสำเร็จสมความมุ่งหมายอย่างสมบูรณ์ได้ จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่เข้ารับการอบรมและราชการหรือหน่วยงานนั้น ๆ

การฝึกอบรมผู้พิพากษาและข้าราชการ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเอาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานใหม่สมรรถภาพสูงขึ้น และทำให้การปฏิบัติของศาลและหน่วยงานนั้น ๆ

¹ ทัศนศักดิ์ คำสว่าง, "การอบรมคืออะไร", ข่าวสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ (สิงหาคม 2525) : 26

เป็นไปตามเป้าหมายของนโยบายและแผนงานที่วางไว้ หากผู้พิพากษาและข้าราชการ
ขาดความรู้ ความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคในการทำงานย่อมทำให้คุณภาพของงาน
คอยลง งานดำเนินไปอย่างล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ

การฝึกอบรมผู้พิพากษาในประเทศไทย หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมผู้-
พิพากษาในปัจจุบัน คือ กองฝึกอบรมและสัมมนา สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ สังกัด
กระทรวงยุติธรรม การฝึกอบรมแบ่งออกเป็น

ก. การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา

ข. การอบรมผู้พิพากษา ซึ่ง แบ่ง ออก เป็น

1. การอบรมผู้พิพากษา ก่อนได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
2. การสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น
3. การสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วราชอาณาจักร
4. การสัมมนาผู้พิพากษาศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งธนบุรี ศาล
อาญาธนบุรี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ศาลแรงงาน
5. การสัมมนาใน การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี
6. การสัมมนาผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

ก. การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา

การปฏิบัติงานของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี มีความสำคัญต่อสิทธิ
เสรีภาพของประชาชนที่มีศักดิ์ศรีและมีส่วนร่วม เสริมสร้างให้เกิดความมีระเบียบ
ในสังคมโดยรวม บุคคลที่จะมาปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้พิพากษาจึงจำเป็นต้องประกอบ
ด้วยคุณสมบัติที่สุจริต เที่ยงธรรม ละเอียกรอบคอบ มีความรู้ในคานกฎหมายและคาน
อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดี คุณสมบัติดังกล่าวมีขอบ เขตกว้างขวาง
เกินกว่าที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีโดยพร อมมามากก่อนที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา การ
คัดเลือกบุคคล เพื่อบรรจุ เป็นข้าราชการตุลาการจึงต้องทำการสอบคัดเลือกบุคคลที่มีความ
รู้ในคานกฎหมาย และผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติบางประการ เทาที่จะสามารถทำได้ใน
ชั้นต้น เมื่อผ่านการสอบคัดเลือกดังกล่าวได้แล้ว ก็จะได้รับ การแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ผู้ช่วยผู้พิพากษา

บุคคลที่ผ่านการสอบคัดเลือกซึ่งนับได้ว่าเป็นความรู้ในด้านกฎหมาย แต่ยังคงขาดความรู้ในด้านต่าง ๆ อีกมากที่จะใช้ในการปฏิบัติงานจึงต้องทำการฝึกฝนอบรมให้มีคุณสมบัติ สดชื่นรอบคอบ มีความรู้ในกฎระเบียบ ขอบบังคับ คำสั่งของกระทรวงยุติธรรมที่ใช้อย่างบังคับ วิชาความรู้ในวิชาการแขนงต่าง ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคือความประกอบด้วยนิติพินิจที่มีฐานะเป็นข้าราชการ ยิ่งต้องรู้ระเบียบ ขอบบังคับของข้าราชการทั่วไปด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 18 จึงได้บัญญัติไว้ว่า "ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนิติพินิจของ เป็นเนติพินิจตำแหน่งช่วยนิติพินิจและได้รับการอบรมจากกระทรวงยุติธรรมมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ผลของการอบรมเป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรมว่าเป็นมีความรู้ ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะ เป็นนิติพินิจ" และโดยที่การ อบรมนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้ที่จะเป็นนิติพินิจต่อไปมีความสามารถในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี มีความรอบรู้ในวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการงานในหน้าที่ และมีความรอบคอบ เป็นอย่างดี อีกทั้ง เป็นเนติพินิจในหลักแห่งศีลธรรมจรรยาอันจักเป็นผลให้นิติพินิจ เป็นเนติพินิจ ความประพฤติดีงามสมควรแก่ เกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ตลอดไป กระทรวงยุติธรรมจึงวางระเบียบการ อบรมช่วยนิติพินิจไว้ มีชื่อว่า "ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการ อบรมช่วยนิติพินิจ พ.ศ. 2521"¹

วัตถุประสงค์ของการ อบรมช่วยนิติพินิจ²

1. เพื่อให้ความช่วยนิติพินิจมีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับโครงสร้างของระบบงาน กระทรวงยุติธรรมและศาลต่าง ๆ

¹ ภาควิชาตุลาการ

² คณะกรรมการกำกับการจัดหน้าแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม, "โครงการอบรมและสัมมนาข้าราชการตุลาการและตุลาการ", แผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2525 - 2529) : 3

2. เพื่อให้ผู้ช่วยผู้พิพากษามีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในฐานะข้าราชการทั่วไปและข้าราชการตุลาการ
3. เพื่อให้สามารถปฏิบัติราชการในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญา
4. เพื่อประเมินความสามารถเฉพาะบุคคลของผู้ช่วยผู้พิพากษาว่าสามารถทำหน้าที่ของผู้พิพากษาที่ใดหรือไม่
5. เพื่อให้มีความรอบตัวในวิชาการแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดี
6. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดีความ
7. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย
8. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ
9. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีในการ เข้าสังคม
10. เพื่อให้มีความรู้ เรื่องศีลธรรมจรรยาความประพฤติ
11. เพื่อให้มีความรู้ เกี่ยวกับสำนักงานราชการ และธุรกิจ สถานที่ภูมิประเทศ และอื่น ๆ

การดำเนินการอบรม

การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษาแบ่ง เป็น 3 ประเภท คือ

1. การอบรมปฐมนิเทศ เป็นการบรรยายและดูงานตามหน่วยราชการต่าง ๆ ของกระทรวงยุติธรรม ใช้เวลาในการอบรมอย่างน้อย 1 สัปดาห์

¹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2521, ขอ 3 - 14

2. การอบรมด้านพิจารณาพิพากษาคดี เป็นการศึกษาอบรมภาคปฏิบัติของศาลต่าง ๆ ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา โดยมีผู้พิพากษาที่อาวุโสในศาลต่าง ๆ เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา แนะนำอบรม ทั้งนี้จะทำการประเมินผลการอบรมเป็นระยะตามความเหมาะสมเพื่อประเมินความสามารถเฉพาะบุคคล ใช้เวลาในการอบรมอย่างน้อย 1 ปี

3. การอบรมภาควิทยากร เป็นการบรรยายในวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับความรอบรู้ ศีลธรรมจรรยา ความประพฤติ โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ มาบรรยายที่กระทรวงยุติธรรม ตลอดจนการดำเนินงานนอกสถานที่ และงานศาลในภาคต่าง ๆ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเห็นสมควร (การทัศนศึกษาใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์) ระยะเวลาในการอบรมประมาณ $5\frac{1}{2}$ เดือน ใช้เวลาวันละ 6 ชั่วโมง ในภาคบรรยาย โดยอบรมควบคู่ไปกับการอบรมด้านพิจารณาพิพากษาคดี

หัวข้อการอบรมภาควิทยากรกำหนดไว้ดังนี้

การอบรมในวิทยากรที่เกี่ยวข้องใหม่ในหัวข้อต่อไปนี้

1. นิติเวช
2. จิตวิทยา
3. ธรรมวิทยา
4. อาชญากรรม
5. วิทยากรตำรวจ
6. ทัณฑวิทยาและหลักปฏิบัติราชการ ราชทัณฑ์
7. หลักการสืบสวนและสอบสวน
8. หลักปฏิบัติราชการปกครอง
9. หลักปฏิบัติราชการตำรวจ
10. หลักปฏิบัติราชการอัยการ
11. หลักปฏิบัติในกฎหมายล้มละลาย
12. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายศุลกากร

13. หลักปฏิบัติ เกี่ยวกับกฎหมายสรรพากร
14. หลักปฏิบัติ เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน
15. หลักปฏิบัติการธนาคารที่เกี่ยวข้องกับศาล
16. หลักปฏิบัติ เกี่ยวกับคดีในศาลแขวง
17. หลักปฏิบัติ เกี่ยวกับคดีในศาลคดีเด็กและ เยาวชน
18. หลักการชั่งน้ำหนักคำพยาน
19. หลักการ เขียนคำพิพากษา
20. ขอสั่ง เพิกถอนของศาลสูง เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น
21. การใช้กฎหมายอิสลามในสี่จังหวัดภาคใต้
22. ศาลทหาร
23. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมที่ศาลถือปฏิบัติ
24. ระเบียบงานธุรการของศาลชั้นต้น

การอบรมความรู้รอบตัวใหม่ในหัวข้อต่อไปนี้

1. การประสานงาน
2. ประมุขศิลป์
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
4. การ เศรษฐกิจและการคลังของประเทศ
5. กระบวนการร่าง และออกกฎหมาย
6. ระบบกฎหมายและการศาลของประเทศต่าง ๆ
7. การ เมืองระหว่างประเทศ
8. การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
9. หลักศาสนาอิสลามและการปฏิบัติของอิสลามศาสนิกในภาคใต้
10. หลักศาสนาอื่น ๆ
11. ภาษาอังกฤษ
12. การพนันชนิดต่าง ๆ ที่ขึ้นสู่ศาล

13. การสังคมแยกเป็น

- ก. งานพระราชพิธี
- ข. งานรัฐพิธี
- ค. งานส่วนบุคคล (เลี้ยงอาหาร เปิดสถานที่ ชื่นบานใหม่ มงคลสมรส อุปสมบท อาบน้ำศพ เนาศพ ฉังศพ)
- ง. งานสังคมต่าง ๆ (การเลี้ยงรับรองและการเลี้ยงในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งในการเลี้ยงอาหารค่ำอย่าง เป็นทางการด้วย)
- จ. การใช้ราชาศัพท์
- ฉ. การพูดในที่ชุมนุมชน
- ช. การแต่งกายโดยถูกต้องกับโอกาส

14. การกีฬา

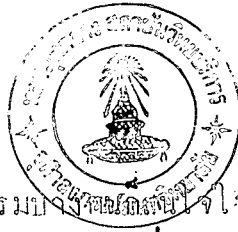
15. ทัศนศึกษาด้านงานราชการและธุรกิจ สถานที่ ภูมิประเทศ และอื่น ๆ

การอบรมศีลธรรมจรรยา ความประพฤติใหม่ในหัวข้อต่อไปนี้

1. จรรยาบรรณของบุคลากร
2. จิตใจและการดำรงตนของบรรพบุรุษ
3. หลักพระพุทธศาสนา
4. ศีลธรรม

ทั้งนี้ ปลัดกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจเพิ่มเติม งดหรือเปลี่ยนแปลงหัวข้อในการอบรมดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม

การอบรมการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งประกอบไปด้วยการฝึกหัดจดคำพยาน จดรายงานกระบวนการพิจารณา ฝึกหัดเขียนและเรียงคำพิพากษานั้น ปรากฏว่าระยะเวลาที่กำหนดการอบรมไว้ 1 ปีนั้นไม่พอเพียง ด้วยผู้พิพากษาบางคนไม่สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานได้ทั้งหมด เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาใหม่ ๆ ซึ่งเกิดความขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งผู้ให้การอบรมและผู้พิพากษาแต่ละคนยังไม่มีมาตรฐานเป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน ในการอบรมบ้าง หนึ่งในการอบรมให้คำแนะนำและสั่งสอน เป็นอย่างใด แลบางคนก็พลอยปะดะเลยไม่สนใจเท่าที่ควร หรือบางคนไม่มีลักษณะ ของความ เป็นกรณีให้การอบรมสั่งสอนที่ดี ผู้ช่วยผู้พิพากษาจึงมี โอกาสได้รับการถ่ายทอดถึงที่ไม่ถูกต้องสมควร เช่น ความไม่สุภาพ และการใช้อารมณ์ในระหว่าง การนั่ง พิจารณา ความประสลดและการดำรงคน ที่ออกนอกถนนนอกทางที่ศาลาการฟังยึดถือปฏิบัติ ผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นผู้ที่สมควรของการศาลและงานยุติธรรม หากได้รับแบบอย่างที่ไม่ ถูกต้องตั้งแต่แรกแล้ว อาจปลุกฝัง ความคิดและลักษณะ เช่นนั้น เอาไว้ได้ ซึ่งทำให้ยาก ต่อการ ศึกษาศาสตร์และผู้พิพากษาในอนาคต หากจะไ้มีการพิจารณาแก้ไขระยะเวลา การอบรมออกไปเป็น 2-3 ปี และให้มีการอบรมและสัมมนาให้การอบรมผู้ช่วย- พิจารณาใหม่มาตราฐานอยู่ใน เกณฑ์เดียวกัน และในการมอบหมายให้ผู้พิพากษาอาวุโส คนใด เป็นผู้ให้การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา ก็ควรจะตองพิจารณาคัดเลือกกัน เสียก่อน

การ อบรมภาควิทยากรในปัจจุบัน ไม่ค่อยได้สำเร็จตามความมุ่งหมายเท่าที่ ควร เนื่องจากผู้ช่วยผู้พิพากษาไม่มีความสนใจน้อย ถึง แม้จะเป็นหัวข้อที่มีประโยชน์ และควร แก่การศึกษาก็ตาม แต่จากสภาพที่เป็นอยู่ของผู้ช่วยผู้พิพากษาไม่มีเวลาหรือโอกาส ที่จะ เตรียมตัวหาความรู้พื้นฐานหรือคิดถึงปัญหาในหัวข้อที่อบรมนั้น ๆ เพราะในภาค เขา ผู้ช่วยผู้พิพากษาของ อบรมการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเป็นงานใหม่และมีความยุ่งยาก สำหรับผู้ช่วยผู้พิพากษาอยู่แล้ว เมื่อต้องมาอบรมภาควิทยากรในภาคบ่ายต้องทำให้ ล้าและขาดความสนใจ ควรจะแบ่ง เวลาการอบรมในหัวข้อต่าง ๆ เป็นช่วง ๆ เช่น หัวข้อการซึ่งนำเน้นักคำพิพากษาและการ เขียนคำพิพากษา ก็น่าจะจัดรวมกันและให้เวลา ประมาณ 1 สัปดาห์ ให้มีการฝึกหัดวินิจฉัยข้อเท็จจริง ฝึกหัดเขียนคำพิพากษา โดยมี กรรมการตรวจและให้คะแนน หรือหัวข้อการสังคมกรรมอบรมทั้งหัวข้อ งานพระราช พิธี งานรัฐพิธี งานส่วนบุคคล (เลี้ยงอาหาร เปิดสถานที่ ชื่นบานใหม่ มงคลสมรส อุปสมบท อายหน้าศพ เมาศพ ฟังศพ) งานสังคมต่าง ๆ (การ เลี้ยงรับรอง และ การเลี้ยงในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งในการ เลี้ยงอาหารค่ำอย่าง เป็นทางการด้วย) การ ในราชศัพท์ การพูดในที่ชุมชน การแต่งกายโดยถูกต้องกับโอกาส หัวข้อเหล่านี้ รวมอบรมอยู่ในคราว เดียว ให้มีโอกาสได้ เห็นของจริงและทดลองปฏิบัติ เช่น การฝึกการพูด เป็นต้น เมื่อมีการอบรมในหัวข้อต่าง ๆ แล้วควรให้มีการค้นคว้าวิจัย

และทำรายงานโดยให้คะแนนในระหว่างอบรมไปด้วย

การอบรมภาควิทยากรนั้นควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่ผู้ฝึกหัดจะได้ เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความซื่อสัตย์สุจริตโดยตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการอบรมเฉพาะเขต เป็นผู้ช่วยผู้ฝึกหัด แล้วปล่อยให้ปล่อยเลยเสียสิ่งที่ได้รับไว้แล้วจะคอย ๆ เสื่อมถอยและสูญหายไป ในที่สุด วัตถุประสงค์ที่หวังจะได้ประโยชน์จากการอบรมก็ไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้

ผลของการอบรมผู้ช่วยผู้ฝึกหัดนำมาพิจารณาแต่งตั้ง เป็นผู้ฝึกหัดต่อไป โดยมีเงื่อนไขว่า เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้ที่ไม่ถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยากรให้เสนอขอแต่งตั้ง เป็นผู้ฝึกหัดตามลำดับที่ได้รับการบรรจุ เป็นผู้ช่วยผู้ฝึกหัด
2. ผู้ที่ถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยากร ให้เสนอขอแต่งตั้ง เป็นผู้ฝึกหัดในลำดับถัดจากผู้ที่ไม่ถูกตัดคะแนนตามลำดับคะแนนที่ถูกตัดจากน้อยไปหามาก
3. ถ้าผลการอบรมพิจารณาผู้ฝึกหัดของผู้ช่วยผู้ฝึกหัดคนใดไม่เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม ให้ผู้ช่วยผู้ฝึกหัดคนนั้นคงรับการอบรมการพิจารณาผู้ฝึกหัดต่อไปอีกระยะหนึ่ง แต่คงไม่น้อยกว่า 6 เดือน
4. คะแนนการอบรมภาควิทยากรมี 100 คะแนน หากผู้ช่วยผู้ฝึกหัดคนใดถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยากรเกินกว่า 20 คะแนน หรือมีเวลาเข้ารับการอบรมภาควิทยากรน้อยกว่าร้อยละ 85 ของเวลาการอบรมภาควิทยากร จะไม่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้ฝึกหัด และจะต้องเข้ารับการอบรมภาควิทยากรซ้ำอีกรุ่นหนึ่ง แล้วการอบรมภาควิทยากรรุ่นต่อไปมีใจจัดใหม่ขึ้นในระยะหนึ่งปีหลังจากนั้น ผู้อำนวยการอบรม อาจพิจารณาผลการอบรมการพิจารณาผู้ฝึกหัดที่แทนผลการอบรมภาควิทยากรก็ได้

¹ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ดำเนินการอบรมโดยตำแหน่ง

5. หากเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษามาแล้ว เป็นเวลา 2 ปี และผลของการอบรมยังไม่เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้

ในการอบรมภาควิทยาการ มีคณะกรรมการควบคุมการอบรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งหรือผู้แทน อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือผู้แทน อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เลขาธิการสงเสริมงานศาลการและข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งแต่งตั้ง เป็นผู้ควบคุมดูแลช่วยผู้พิพากษาสำหรับการอบรมครั้งนั้น ๆ เป็นกรรมการและให้หัวหน้ากองฝึกอบรมและสัมพันธ์ สำนักงานสงเสริมงานศาลการ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ คณะกรรมการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการเข้ารับการอบรมตลอดจนการประพฤติปฏิบัติตนทั้งในและนอกเวลาอบรมของผู้ช่วยผู้พิพากษาแต่ละคน หากปรากฏว่าผู้ช่วยผู้พิพากษามีใจไม่สนใจในการอบรมภาควิทยาการหรือประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่ที่ใหม่อำนาจกล่าวตักเตือนหรือลงโทษผู้ช่วยผู้พิพากษานั้นได้ตามที่เห็นสมควร การลงโทษดังกล่าวกระทำโดยการคัดคะแนนการอบรมภาควิทยาการ จำนวนคะแนนที่จะหักให้เป็นไปตามความเรียงแห่งการกระทำของผู้ช่วยผู้พิพากษานั้น และโดยมติของคณะกรรมการควบคุมการอบรมภาควิทยาการ

ในทางปฏิบัติ การควบคุมการอบรมภาควิทยาการมีได้กระทำอย่างจริงจังจนกรรมการควบคุมส่วนมากมีการะหน้าที่ประจำเป็นอันมากอยู่แล้ว จึงไม่สามารถควบคุมดูแลช่วยผู้พิพากษาอย่างใกล้ชิด การลงโทษและคัดคะแนนแห่งการกระทำเฉพาะกรณีที่เป็นเรื่องราวแรงเท่านั้น วิธีที่จะทำให้ผู้ช่วยผู้พิพากษามีความสนใจในวิทยาการที่อบรม ก็คือจะต้องใหม่ทดสอบความรูและวัดผลเป็นระยะ ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และควรแต่งตั้งกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่สอดส่องควบคุมดูแลช่วยผู้พิพากษาไปอย่างใกล้ชิดแล้วทำรายงานเสนอคณะกรรมการพิจารณาอีกต่อหนึ่ง

¹ กระทรวงยุติธรรม เคยไม่พิจารณาแต่งตั้ง ผู้ช่วยผู้พิพากษาที่มีความประพฤติไม่สมควรต่อผู้พิพากษาอาวุโสที่ในการอบรมและเจ้าหน้าที่ศาลในระหว่างพิจารณาคดี โดยไม่ได้รับการอบรมต่อไปอีก 1 ปี

ส่วนผลการอบรมครูช่วยผู้พิพากษาที่ได้รับการอบรมมาแล้ว 2 ปี และผลการ
 อบรมยังไม่เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีอาจสั่งให้ออกจากราชการได้
 ความขอ 5 นั้น เป็นกรณีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ในทาง
 ปฏิบัติรัฐมนตรียังไม่เคยใช้อำนาจนี้เลย เนื่องจากผู้ที่สามารถสอบคัดเลือกหรือผ่านการ
 สอบสอบความรูมาเป็นครูช่วยผู้พิพากษาได้แล้ว ถือว่าเป็นผู้มีความรู้ดี แต่ยังไม่ทราบถึง
 ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของศาล ยังไม่ทราบถึงแนวทางปฏิบัติและ
 จรรยาบรรณของตุลาการ จะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมเป็นอย่างดีเสียก่อน เมื่อฝึก
 อบรมถึง 2 ปี ครูช่วยผู้พิพากษาก็จะรู้ดีและมีความเข้าใจในสิ่งดังกล่าวดีขึ้น มีความ
 ระมัดระวัง ไม่ให้เกิดผิดพลาดบกพร่องอีก และไม่ปรากฏว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเพิ่มขึ้นอีก ๑ ปี
 เช่นนี้โดยประพฤติกฎปฏิบัติในทางเสียหายอีก กระทรวงยุติธรรมจึงพิจารณาแต่งตั้งให้เป็น
 ผู้พิพากษา เมื่ออบรมครบ 2 ปีแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ในการอบรมครูช่วยผู้พิพากษารนที่
 23 ประจำปี พ.ศ. 2525 กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาให้ช่วยผู้พิพากษาคนหนึ่ง
 ซึ่งมีสติไม่สมบูรณ์ออกจากราชการ ซึ่ง เป็นกรณีที่ปรากฏว่าช่วยผู้พิพากษานั้นขาดคุณสมบัติ
 ในการสมัคร เขารับราชการตุลาการตามพระราชบัญญัติข้าราชการตุลาการ พ.ศ.
 2521 มาตรา 32 ซึ่งรัฐมนตรีด้วยความเห็นชอบของ ก.ต. สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ
 ได้ การสั่งให้ออกจากราชการในกรณีที่ผลการอบรมในระยะ 2 ปี ไม่เป็นที่พอใจ
 นี้ควรจะวางกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ เช่นพิจารณาจากคะแนนการอบรม ซึ่งควรสรุ
 มการพิจารณาผู้พิพากษา และการอบรมภาควิทยากร ความประพฤติ และในขอ
 ผู้พิพากษาบกพร่องที่เป็นสาเหตุทำให้ต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอีก ๑ ปีนี้ ผู้ช่วย
 ผู้พิพากษานั้นใดแก้ไข เยียวยาให้ดีขึ้นหรือไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521, มาตรา

ข. การอบรมผู้พิพากษา

1. การอบรมผู้พิพากษาคนไ้รับแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล¹

เนื่องจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชาผู้พิพากษาและข้าราชการตุลาการในศาล ตลอดจนการควบคุมดูแลการพิจารณาพิพากษาคดี และการปฏิบัติงานของข้าราชการตุลาการให้ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจึงต้องมีความรู้ เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับ และเทคนิคในการบริหารงาน ตลอดจนนโยบาย แผนงานของกระทรวงยุติธรรมและรัฐบาล เป็นอย่างดี ความรอบรู้ดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องมีมาก่อนที่มากำหนดตำแหน่ง เพื่อไม่คองเสียเวลาในการศึกษาหาประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือจากนุ้รวมงาน ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองเวลาโดยใช่เหตุ และในบางเรื่องอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการได้ จึงควรทำการอบรมผู้พิพากษาคนไ้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

วัตถุประสงค์ของการอบรม

1. เพื่อให้ผู้เขาอบรมมีความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลและการบริหารงานศาล
2. เพื่อให้ผู้เขาอบรมมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถามปัญหาของใจ อันจะเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน
3. เพื่อให้ไ้รับขอมล เกี่ยวกับผู้เขาอบรมแต่ละคนว่ามีความเหมาะสมกับตำแหน่งใด
4. เพื่อให้ผู้เขาอบรมไ้รับทราบนโยบายและแผนงานของกระทรวงยุติธรรม

¹ คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม, "โครงการอบรมและสัมมนาข้าราชการตุลาการและตุลาการ, " แผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2525 - 2529) : 4, 23

การดำเนินการอบรม

ผู้ที่เข้ารับการอบรมคือ ผู้ที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในคราวต่อไป การอบรมนี้จะใช้เวลา 15 วันทำการ วันละ 5 ชั่วโมง ภาคเช้าและภาคบ่าย วิธีการอบรมจะมีการบรรยาย การอภิปรายและการทดลองปฏิบัติในหัวข้อต่าง ๆ เหล่านี้ คือ นโยบายของกระทรวงยุติธรรม การเงินและพัสดุ หลักการบัญชีที่ควรทราบ กฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ การพูดในที่ชุมนุมชน งานสารบรรณ งานคดีชั้นต้น การบริหารงาน ไขสิ่ง เกิดในการปฏิบัติงานคดีของศาลชั้นต้น การกีฬา

การประเมินผลหลังการอบรมจะกระทำโดยใหม่ เขาสมัครสอบแบบสอบถาม หลังจากเสร็จสิ้นการอบรม เพื่อประเมินผลในทันทีที่สิ้นสุดคดีของใหม่ เขาสมัครเข้ารับการอบรมและให้คณะกรรมการรับผิดชอบในการประเมินผล เขาอบรมแต่ละบุคคล เพื่อเสนอขอมูลประกอบคดีวินิจฉัยในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลต่อไป

ปัจจุบันยังไม่มีสถานที่อื่น เหมาะสมสำหรับอบรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในข้อ 2 ที่ว่า เพื่อให้ใหม่ เขาอบรมมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ควรจัดสถานที่อบรมใหม่ เขารับการอบรมใหม่ โอกาสใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันสักระยะหนึ่ง และให้ฝึกกิจกรรมร่วมกัน เช่น การวิเคราะห์ปัญหา เป็นกลุ่ม การรวมเล่นและแข่งขันกีฬา เป็นต้น สำหรับขอมูลที่จะนำไปพิจารณาแต่งตั้งว่าผู้เขารับการอบรมมีความเหมาะสมกับตำแหน่งใด ควรจะให้ใหม่ เขารับการอบรม เขียนบทความหรือรายงาน แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกฎหมาย และการปฏิบัติงานศาล การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม และนำไปพิจารณาประกอบกับคุณสมบัติอื่นในการพิจารณาแต่งตั้งต่อไป

2. การสัมภาษณ์พิพากษาศาลชั้นต้น¹

ศาลชั้นต้น เป็นศาลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนโดยตรง เพราะต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาความและประชาชนทั่วไป การสั่งคำร้อง หรือทำคำพิพากษาก็ต้องทำโดยรวดเร็ว ทั้งหน่วยงานหลักฐานต่าง ๆ ในส่วนคดีก็ได้อาศัยมาจากการดำเนินการสอบสวนพิจารณาในศาลชั้นต้นทั้งสิ้น ศาลชั้นต้นจึงมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4, 5, 25

ประชาชนจะมีความเลื่อมใสศรัทธาในศาลยุติธรรมเพียงใดหรือไม่ ก็มักจะขึ้นอยู่กับศาลชั้นต้น เป็นส่วนใหญ่

ศาลชั้นต้นตามความหมายของโครงการนี้ไม่ได้หมายความรวมถึงผู้พิพากษา ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง และศาลแรงงานกลาง เนื่องจากศาลเหล่านี้ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ผ่านการ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจากต่างจังหวัดมาแล้ว ดังนั้นผู้พิพากษาศาลชั้นต้นตามโครงการนี้คือผู้พิพากษาของศาลต่างจังหวัด ซึ่งหลังจากที่ได้รับพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาแล้วก็จะออกไปรับราชการตามศาลต่าง ๆ ที่ราชอาณาจักร การที่ผู้พิพากษาจำนวนมากต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่กระจัดกระจายออกไปจากกันดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทำให้แนวความคิดในการปฏิบัติงาน ความรู้ ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย เกาหรือกฎหมายใหม่ การดำรงตนและประสบการณ์พิจารณาออกไปแตกต่างกัน อันเป็นผลให้มาตรฐานความยุติธรรมของผู้พิพากษาที่จะพึงให้แก่ประชาชนแตกต่างกันออกไปได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการสัมมนาผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรขึ้น

วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

1. เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจแก่ผู้สัมมนาเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นและกฎหมายบางฉบับ
2. เพื่อให้ผู้สัมมนาหลักการปฏิบัติในการดำรงตนในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้น
3. เพื่อให้ผู้สัมมนาได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อันจะทำให้เพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาคดีที่ยังหรืออาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน
4. เพื่อให้การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนทั่วราชอาณาจักรดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และโดยมาตรฐานเดียวกัน
5. เพื่อให้ผู้สัมมนาได้รับทราบนโยบายและแผนงานของกระทรวงยุติธรรม

การดำเนินการสัมมนา

จัดสัมมนาเป็น 4 รุ่น เพื่อมิให้เสียหายแก่การปฏิบัติราชการโดยสัมมนารุ่นละ 5 วันทำการวันละ 5 ชั่วโมง ทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย แต่การสัมมนานี้ไม่รวมถึงผู้พำนักที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้พำนักใหม่ ๆ และไม่รวมถึงผู้พำนักอาวุโสที่ไกลได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้พำนักหัวหน้าศาลซึ่งกำลังจะ เขารวมการสัมมนาตามโครงการอบรมผู้พำนักก่อนได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้พำนักหัวหน้าศาล

วิธีการสัมมนาจะมีการบรรยาย การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทดลองปฏิบัติ การบรรยายจะมีหัวข้อดังนี้คือ กฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ การชี้แจงสถานการณ์ การบังคับคดี การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การดำเนินกระบวนการภาคคดีมละลาย ความรื้อไหวเกี่ยวกับศาลแรงงาน ความรื้อไหวเกี่ยวกับศาลแขวงและศาลคดีเด็กและเยาวชน ความรื้อไหวเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและคดีปกครอง การดำรงตนของผู้พำนัก และการบันทึกคำพยานด้วยการใช้เครื่องบันทึกเสียง วิธีการบรรยายจะเชิญมาจากภายในกระทรวงยุติธรรมและจากหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงยุติธรรม เมื่อเสร็จสิ้นการสัมมนาแล้วจะให้ผู้สัมมนากรอกแบบสอบถาม เพื่อประเมินผลในความคิดเห็นของผู้สัมมนาที่มีต่อการสัมมนาเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงการสัมมนาครั้งต่อไป

โครงการสัมมนาผู้พำนักศาลชั้นต้น เป็นโครงการที่น่าสนใจมากน่าจะทำได้โดยติดตามวัตถุประสงค์โดยจัดให้มีการสัมมนาขึ้นทุกปี แต่ในทางปฏิบัติไม่อาจจะทำได้โดยสม่ำเสมอ เนื่องจากขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ขาดสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ นอกเหนือความสามารถของกองฝึกอบรมและสัมมนาซึ่งมีงานล้นหลามจะได้อำนาจให้มีการสัมมนาตามโครงการนี้อย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ

ในการสัมมนาจะต้องแจ้งให้ผู้พำนักที่เขาสัมมนาได้ทราบหัวข้อ และจัดส่งเอกสารขอมลที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการสัมมนา เพื่อให้ผู้สัมมนาได้มีโอกาสเตรียมตัว ทราบชั่งคำถาม ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และในระหว่างสัมมนาควรจัดให้ผู้สัมมนาพักอยู่ร่วมกันและมีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อจะ

ใ้มีโอกาสดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกัน
แก้ไขปัญหาคอช้ของทาง ๆ และก่อให้เกิดมิตรภาพและความสามัคคี

3. การสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศ¹

เนื่องจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีหน้าที่ควบคุมปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ
ในศาลให้ปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามนโยบายและแผน
งานของกระทรวงยุติธรรมและรัฐบาล เมื่อใดปฏิบัติงาน เป็นระยะเวลาพอสมควรก็จะ
พบกับปัญหา อุปสรรค คอช้ของในการปฏิบัติงานซึ่งบาง เรื่องมีความยุ่งยากซับซ้อนและ
อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการได้

ดังนั้น เพื่อให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในศาลทุกศาลทั่วประเทศได้ทราบ
ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในแต่ละศาลและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ปรึกษาหารือ ศึกษานหาแนวทางแก้ไขและการป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้น
จากการปฏิบัติงานอันจะทำให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย รวดเร็วมีประสิทธิภาพ และโดยมาตรฐานเดียว
กันตลอดจน เสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณา หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึง
ถึงปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับราชการศาลและกระทรวงยุติธรรมด้วย จึงควรจัดใหม่
การสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลขึ้น

วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

1. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติราชการของผู้เส้มนานา
2. เพื่อให้ผู้เส้มนานามีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและ
กัน
3. เพื่อให้ผู้เส้มนานาได้หาทางแก้ไขคอช้ของและขอพรอ้งในการ
ปฏิบัติราชการของแต่ละศาล ตลอดจนการพิจารณามาตราการป้องกันปัญหาทาง ๆ
ที่อาจเกิดขึ้นในศาล

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5, 6, 24

4. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายและหามาตราการในการแก้ไข ปัญหาอาชญากรรม

5. เพื่อให้ผู้เขาสัมมนาได้รับทราบนโยบายและแผนงานของกระทรวง บุติกรรม

การดำเนินการสัมมนา

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาจะประกอบด้วยผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศ อธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค ผู้แทนศาลต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมบังคับคดี และผู้พิพากษาอื่น ๆ ที่ได้รับเชิญเขา เป็นผู้สังเกตการณ์ โดยมีการบรรยาย การอภิปราย และการทดลองปฏิบัติ วิทยากรจะเชิญจากภายในกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงยุติธรรม

หัวข้อในการสัมมนาจะมีเรื่องปัญหาเกี่ยวกับงานธุรการศาลชั้นต้น ปัญหาเกี่ยวกับงานตุลาการศาลชั้นต้น การปรับปรุงกระบวนการพิจารณาและกิจการศาล การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนทางศาล การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของศาลและกระทรวงยุติธรรม การพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม การป้องกันการประพฤติมิชอบในศาล ระยะเวลาในการสัมมนา 15 วันทำการ วันละ 15 ชั่วโมง ทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย หลังการสัมมนาจะให้ผู้เขาสัมมนาออกแบบสอบถามเพื่อประเมินผลในความคิดเห็นของผู้เขาสัมมนาที่มต่อการสัมมนา

โครงการนี้ผู้หลักการที่ค แต่มีข้อซักของ เช่นเดียวกับโครงการสัมมนา ผู้พิพากษาชั้นต้นในหัวข้ออื่น¹

4. การสัมมนาผู้พิพากษาศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา-
ธนบุรี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ศาลแรงงาน¹

โดยที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในต่างจังหวัด เมื่อกลับ เขามารับราชการ
ในกรุงเทพมหานครที่ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาล
คดีเด็กและเยาวชนกลาง หรือศาลแรงงานกลางในระยะแรก ๆ อาจพบข้อขัดข้อง
และอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในศาลนั้น ๆ เนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาและ
งานคานชั่งการของศาล เหล่านี้แตกต่างไปจากศาลในต่างจังหวัดมาก หากได้มีการ
สัมมนาผู้พิพากษาศาล เหล่านี้ขึ้นก็จะ เป็นประโยชน์แก่ราชการและประชาชนตลอดจนตัว
ผู้พิพากษาเอง อย่างยิ่ง เพราะศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร เหล่านี้ล้วน เป็นศาลใหญ่
และมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดีและให้ความ เป็นธรรมแก่ประชาชน อนึ่งการที่จัด
ให้มีการสัมมนาผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ เหล่านี้พร้อม ๆ กันไป ก็เพื่อความสะดวกและ
ประหยัด โดยอาศัยเหตุผลสำคัญว่าผู้พิพากษา เขาสัมมนาโอกาสย้ายไปมาในระหว่าง
ศาลเหล่านี้ได้ อีกทั้งผู้พิพากษาระดับใหญ่ เช่นนี้สมควร จะมีความรู้ เกี่ยวกับศาลชั้นต้นต่าง ๆ
ในกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างดี การสัมมนานี้จะจำกัด เฉพาะผู้ที่ เขามารับราชการ เป็น
ผู้พิพากษาศาลตั้งกล่าวในปีแรก

วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สัมมนา เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อให้ ผู้สัมมนา รุ่หลักปฏิบัติในการดำรงตนในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครดีขึ้น
3. เพื่อให้ ผู้สัมมนา ได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน อันจะเป็นการเพิ่มสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน

¹ เรื่องเดียวกัน, 6, 7, 25

4. เพื่อหาทางขจัดข้อขัดแย้งในการประสานงานกับหน่วยราชการหรือสถาบันอื่น

การดำเนินการสัมมนา

การสัมมนาจะมีการบรรยายการอภิปรายและการทดลองปฏิบัติในหัวข้อเรื่อง การขนส่งสถาน การส่งค่าความ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาล เหลานี้ ข้อสัง เกศเกี่ยวกับงานธุรการของศาล เหลานี้ การบันทึกคำพยานโดยไซ เครื่องบันทึกเสียง ข้อสัง เกศเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการนั่งพิจารณาคดี การ เร่งรัดการพิจารณาคดี การประสานกับหน่วยราชการและสถาบันอื่น ๆ ข้อควรระวัง เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในศาล เหลานี้ นโยบายของกระทรวงยุติธรรมโดยทั่วไปและกฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ โดย เชิญวิทยากรจากในกระทรวงยุติธรรมและจากหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงยุติธรรม เช่น กรมอัยการ กรมตำรวจ กรมราชทัณฑ์และทนายความ ระยะเวลาในการสัมมนา 5 วันทำการ เฉพาะภาคบ่ายวันละ 2 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการสัมมนาแล้วจะเชิญเขาสัมมนาออกแบบสอบถาม เพื่อประเมินผลในคานาค้นคดีของผู้เขาสัมมนาที่มีต่อการสัมมนา

โครงการนี้เป็นโครงการใหม่ ยังไม่เคยมีการสัมมนามาก่อนเลย เป็นโครงการที่สมควรจัดใหม่ขึ้นโดยเร็ว เนื่องจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในต่างจังหวัด ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานมากมายทั้งงานในหน้าที่ งานธุรการ และการประสานกับหน่วยราชการอื่น วิชาความรู้และการปฏิบัติงานในศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่ง-ธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลแรงงานกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง อาจลดน้อยถอยลง โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับศาลแรงงานและศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากงานของศาลอื่น ๆ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้และเทคนิคบางประการ แต่ปัญหาข้อขัดแย้งในการจัดการสัมมนาตามโครงการนี้ก็เช่นเดียวกับ การสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในหัวข้อก่อน¹

ในการจัดเชิญวิทยากรทั้งภายในและภายนอกกระทรวงยุติธรรมควรพิจารณาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี วิทยากรต้องมีเวลา เตรียมตัว เตรียมเอกสาร

ประกอบกำรสัมมนา และกระทรวงยุติธรรมของพิจารณาาคอบแทนให้ เป็นจำนวนสูง
พอสมควร เพื่อส่งเสริมในมหาวิทยาลัยทรงความร มีเทคนิควิธีการที่นำมาใช้สัมมนาใหม่
ไม่ใหญ่ เขาสัมมนา เกิดความรู้สึก เบื่อหน่าย ในการ เชิญวิทยากรจากภายนอกควรมีการ
ติดต่อประสานงานกันระหว่าง หน่วยราชการ เพื่อแลกเปลี่ยนวิทยากร แลกเปลี่ยนความ
รู้อันหนึ่งและกัน ซึ่งจะทำให้งานยุติธรรม เป็นไปอย่างสอดคล้องมีระเบียบแบบแผนยิ่งขึ้น

ควรมีการวัดผลการสัมมนาด้วยการทดสอบความรตามหัวข้อที่สัมมนา ซึ่ง
อาจทำด้วยการสอบหรือให้ทำรายงาน เสนอ แล้วคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับงานใน
ศาลแต่ละศาลหรือศาลพิเศษ เช่น ศาลแรงงาน ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง นอก
จากนั้นยังอาจนำผลไปประกอบการพิจารณาคัดเลือกตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ต่อไป

5. การสัมมนาใ้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี¹

โดยที่การอบรมช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีมีความจำเป็นและ
ความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยใ้ช่วยผู้พิพากษามีความร ความสามารถในการพิจารณา
พิพากษาคดี และเป็นผลดีแก่ผู้สมัครภาพในการงานต่อไป ทั้งนี้ใ้ให้การอบรม
ช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีจึง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ เสริมสร้าง
สมรรถภาพใ้แก่ผู้พิพากษารุ่นหลัง อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นคน เป็นผู้นอบหมายใ้ผู้พิพากษา
ในศาล เป็นใ้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยยึดถือหลัก
อาวุโสของผู้พิพากษาเป็นเกณฑ์ และโดยไม่มีกำรสัมมนาใ้ให้การอบรมเลย หากใ้ให้
การอบรมขาดความรความสามารถในการถ่ายทอดวิชาและประสบการณ์ใ้แก่ผู้ช่วยผู้พิ
พากษาก็จะทำให้ผู้ช่วยผู้พิพากษาคาดความสามารถในการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งเมื่อ
ใ้ใครรับแต่งตั้งใ้ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาแล้วก็ไม่สามารถปฏิบัติงานใหม่ประสิทธิภาพใ้
คอย เหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องจัดสัมมนาใ้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษาในการ
พิจารณาพิพากษาคดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของกำรสัมมนา

- 1. เพื่อใ้ใ้ให้การอบรมหลักการอบรมช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณา
พิพากษาคดียิ่งขึ้น

¹ เรือง เกียวกัน, หน้า 7, 25

2. เพื่อให้การอบรมช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีได้มาตรฐาน
เดียวกัน

3. เพื่อให้มีโอกาสคัดเลือกผู้ให้การอบรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

การดำเนินการสัมมนา

อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นที่เกี่ยวข้องของ เป็นผู้คัดเลือกผู้เข้าสัมมนา การสัมมนา
จะเป็นการบรรยายและการอภิปรายโดย เชี่ยววิทยากรภายในกระทรวงยุติธรรม หัวข้อ
ในการสัมมนาประกอบด้วยความรู้ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ
นโยบายของกระทรวงยุติธรรมและคณะกรรมการตุลาการ เกี่ยวกับกรให้การอบรมผู้
ช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีและหลักเกณฑ์ในการรายงานไปยังกระทรวง
ยุติธรรม ระยะเวลาในการสัมมนา 3 วันทำการ เฉพาะภาคบ่ายวันละ 2 ชั่วโมง

การอบรมช่วยผู้พิพากษามีความสำคัญมาก ผู้ช่วยผู้พิพากษาเป็นผู้ใหม่หรือ
บริษัทตนเองในวงการศาลยุติธรรม หากมีแบบอย่างหรือแม่พิมพ์ที่ดี สิ่งหนึ่งก็จะประ-
ทับและปลงฝัง อยู่ในสำนึกและความรู้สึกของผู้ช่วยผู้พิพากษาคงตลอดไป เมื่อเป็นผู้พิพากษา
ในภายหน้าก็จะเป็นผู้พิพากษาที่ดี ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษา
ซึ่ง เป็นผู้ใกล้ชิดอยู่กับผู้ช่วยผู้พิพากษาประพฤติปฏิบัติไม่ดี ไม่สนใจต่อการให้การอบรม
ภาพพจน์และความรู้สึกของผู้ช่วยผู้พิพากษาก็เสียไป เมื่อเป็นผู้พิพากษาก็ขาดความ
ความชำนาญไม่อยู่ในธรรมเนียม ประเพณีปฏิบัติและจรรยาของผู้พิพากษา ปัจจุบัน
ผู้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษาไม่มีมาตรฐาน ต่างคนต่างให้การอบรมตามแนวทางของ
ตน เพียงแต่มีแบบรายงานผลการอบรมไปยังกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น ซึ่งบางครั้งก็
ไม่เป็นจริง เป็นจึ่ง จึงไม่อาจวัดผลได้ ผู้ให้การอบรมบางคนเข้มงวดกวดขัน บางคน
ก็ปล่อยปละละเลย บางคนไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ บางคนมีความประพฤติ
กริยามารยาทไม่เรียบร้อย บางคนอารมณ์แห่งคหังคิโกรชง่ายความไม่แน่นอน เหล่านี้ยัง
ความลำบากในการประพฤติปฏิบัติตัวของ ผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นอย่างมาก เพราะมีการ

1
ฎีกาตผนวก จ.

สืบ เปลี่ยนผู้ให้การอบรมทุก ๆ 3 เดือน จึงควรให้มีการคัดเลือกผู้ให้การอบรมช่วย
ผู้พิพากษาและการสมมนาผู้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษาให้มีมาตรฐาน เป็นแนวเดียวกัน
และควรให้ช่วยผู้พิพากษาทำรายงาน เสนอความเห็น เมื่อจบการอบรมกับผู้ให้การอบรม
คนหนึ่ง ๆ ควบ เพื่อนำไปประกอบการคัดเลือกผู้ให้การอบรมที่เหมาะสมต่อไป

การอบรมช่วยผู้พิพากษา เมื่อครบ 1 ปีแล้วควรให้มีการสอบจัดลำดับอีกครั้ง
หนึ่ง เพื่อพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายไปปฏิบัติงานในศาลต่าง ๆ หากผู้ช่วยผู้พิพากษาคัด
สอบไล่คะแนนที่ 1 ในหัวข้อการพิจารณาพิพากษาคดี ก็สมควรจัดรางวัลมอบ เป็นเกียรติ-
ยศแก่ผู้ให้การอบรมช่วยผู้พิพากษานั้นควบ เพื่อเป็นการจูงใจและ เป็นการพัฒนาผู้ให้
การอบรมให้มีความสนใจในการอบรมช่วยผู้พิพากษามากขึ้น

6. การสมมนาพิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา¹

โดยที่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เป็นศาลสูงสองของ ประเทศ คำวินิจฉัยของศาล
อุทธรณ์และศาลฎีกาจึง เป็นบรรทัดฐานให้ศาลชั้นต้นถือเป็นแบบอย่าง นอกจากการ เรียง
คำพิพากษาและคำสั่ง คำของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาก็ควร เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้พิพากษา
ศาลชั้นต้นได้ แต่ในปัจจุบันผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาก็ เลื่อนขึ้นมาจากศาลชั้นต้น
หรือศาลอุทธรณ์นั่นเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดให้มีการสมมนาที่ เริ่มรับตำแหน่งผู้พิพาก-
ษาศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาในปีแรก เพื่อให้การ เรียงคำพิพากษาและคำสั่งซึ่งเป็นงาน
ส่วนใหญ่ของทั้งสองศาลได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการสมมนา

เมื่อใหม่ เข้ามมมนาได้แลกเปลี่ยนความร และประสบการณ์ในคดีการ เรียงคำ
พิพากษาและคำสั่ง คำของ ตลอดจนการ ปฏิบัติหน้าที่ในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เพื่อให้การ
ปฏิบัติราชการของผู้พิพากษาศาลทั้งสอง ได้มาตรฐานเดียวกัน

¹ เรืองเดียวกัน, หน้า 7, 8, 25

การดำเนินการสัมมนา

มีการบรรยายและอภิปรายในหัวข้อ ดังนี้

1. หลักในการเรียงคำพิพากษาศาลสูง
2. การส่งคำร้องต่าง ๆ
3. ข้อสังเกตในการปฏิบัติงานในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา
4. ขอบข่ายหน้าที่ของกองอำนวยการพิพากษาและเลขานุการ
5. นโยบายของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

ระยะเวลาในการสัมมนา 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง เฉพาะภาคบ่าย

การสัมมนาตามโครงการนี้ เป็นการสัมมนานิติพิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาที่เพิ่ง
 เสร็จจัดทำแห่ง แต่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาจะมีการประชุมใหญ่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่
 สำคัญ ๆ ก็ตาม ก็ควรจะให้มีการสัมมนาในกรณีอื่นด้วย เช่น ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย
 ใหม่ ๆ ภาวะเศรษฐกิจและสังคม นโยบายของฝ่ายบริหาร การประสานงานและ
 ความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรมและหน่วยราชการอื่น กฎหมายต่างประเทศ
 สาขาต่าง ๆ การบริหารงานยุติธรรม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นิติพิพากษาศาลอุทธรณ์
 และศาลฎีกามีความรู้กว้างขวาง ทันต่อเหตุการณ์ ไม่อยู่ในสังคมปิด มีความกระตือรือ
 ล้น มีบทบาทในสังคมมากขึ้น—โดยผลสะท้อนของคำพิพากษาที่ออกไปสู่สายตาประชาชน
 และอาจ เป็นผู้พัฒนา เสนอแนะแก้ไขกฎหมาย หรือมีส่วนในการบัญญัติกฎหมายใหม่ให้ทันสมัย
 และ เหมาะสมมากขึ้นในอนาคต

ก. การพัฒนาการฝึกอบรมและสัมมนานิติพิพากษา

ในต่างประเทศ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ได้เล็ง
 เห็นความสำคัญของการฝึกอบรมสัมมนานิติพิพากษาและข้าราชการตุลาการ จึงได้จัดตั้ง
 ศูนย์อบรมและสัมมนาขึ้นทำการฝึกอบรมและสัมมนานิติพิพากษาและข้าราชการตุลาการ
 อย่างสม่ำเสมอทุกระดับชั้น ศูนย์ดังกล่าว เป็นหน่วยงานที่มิชอบขายน่าที่รับผิดชอบใหญ่
 โทและมีชื่อเรียกต่างกันไป ในสหรัฐอเมริกา มีศูนย์ฝึกอบรมดังกล่าวมากมาย มีทั้ง
 ดำเนินการโดยรัฐบาลและเอกชน ที่สำคัญคือศูนย์งานตุลาการของสหรัฐ (Federal

Judicial Center) และศูนย์แห่งชาติสำหรับศาลมตรัฐ (National Center for State Courts) ซึ่งเป็นของรัฐบาล ในฝรั่งเศส เรียกว่า วิทยาลัยตุลาการแห่งชาติ (L' Ecole nationale de la magistrature) ในญี่ปุ่น เรียกว่า สถาบันวิจัยและฝึกอบรมทางกฎหมาย (The legal training and research institute) แต่ในประเทศไทยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝึกอบรม ฝึกอาชีพ และข้าราชการตุลาการยังคง เป็นหน่วยงานในระดับกอง คือ กองฝึกอบรมและสัมมนา สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ ไม่สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นจำนวนมากไม่สะดวก และมีโครงการที่จะต้องปฏิบัติ เป็นจำนวนมากครอบคลุมทั้งข้าราชการตุลาการ และข้าราชการธุรการกระทรวงยุติธรรมทั่วประเทศ เกินขีดความสามารถของกองฝึกอบรมและสัมมนาจะดำเนินการและรับผิดชอบได้ ควรที่จะจัดตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ดังกล่าวข้างต้น

นอกจากโครงการอบรมและสัมมนาดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้นแล้ว ควรจัดให้มีการจัดปฐกถา หรืออภิปรายขึ้น เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้พิพากษาได้รับทราบถึงวิทยาการใหม่ ๆ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเป็นโอกาสให้ผู้พิพากษาได้แลกเปลี่ยนทัศนคติกับบุคคลวงการอื่น และจัดให้มีการอบรมในคดีธรรมและจริยธรรมด้วย โดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในคนต่าง ๆ มาแสดงปฐกถาหรืออภิปรายในเรื่องต่าง ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิต เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานใหม่ทัศนคติที่ถูกต้องกว้างขวาง และเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีการศึกษาอบรมและดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากในปัจจุบันวิชาการสาขาต่าง ๆ ทั่วโลกเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการทำงานขึ้นโดยทั่วไป กล่าวคือได้มีการพัฒนาปรับปรุง เทคโนโลยีต่าง ๆ มาประกอบการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ระบบและวิธีการทำงานของศาลและกระทรวงยุติธรรมในปัจจุบันยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีคดีเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องจัดตั้งสัมมนา ระบบและวิธีการต่าง ๆ ในการทำงานตลอดจนการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมาใช้ การศึกษาอบรมและดูงาน เป็น

วิธีการอย่างหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาระบบและวิธีการทำงาน เป็นไปด้วยความรวดเร็ว
คั้งนั้น เพื่อให้การพัฒนาของระบบและวิธีการทำงานของศาลและกระทรวงยุติธรรม เป็น
ไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จึงควรส่งข้าราชการไปศึกษาอบรม และงานทั้ง
ในและต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย